

# Posebna pravila za ocenjevanje eksponatov poštne zgodovine na razstavah FIP

## 1. člen: Tekmovalne razstave

V skladu s členom 1.4 Splošnega pravilnika FIP za ocenjevanje tekmovalnih eksponatov na razstavah FIP (GREV), so ta Posebna pravila zasnovana kot njegovo dopolnilo glede na eksponate poštne zgodovine. Upoštevati je potrebno tudi Smernice k pravilom o eksponatih poštne zgodovine.

## 2. člen: Tekmovalni eksponati

Eksponati poštne zgodovine so razdeljeni v tri podrazrede (glej GREV, člen 2.3).

A. **Eksponati poštne zgodovine**, ki vsebujejo gradivo, ki je bilo prenešeno in je povezano z uradno, krajevno ali zasebno pošto. Taki eksponati navadno poudarjajo poštne poti, tarife, označbe, rabe in druge poštne vidike, storitve, funkcije in dejavnosti, ki so povezane z zgodovino razvoja poštne službe.

B. **Eksponati markofilije** (poštne žigov) vsebujejo razvrstitve (klasifikacije) in/ali študije o poštne označbah, povezanih z uradno, krajevno ali zasebno pošto, na ovitkih, znamkah in drugih poštne primerkih.

C. **Eksponati z zgodovinskimi, socialnimi in posebnimi študijami**, ki obravnavajo bodisi poštne zgodovino v širšem smislu kot vzajemne povezave trgovine in družbe s poštne sistemom (glej primere v členu 3.2).

Ne glede na to kategorizacijo so vsi eksponati poštne zgodovine razdeljeni in ocenjevani v treh časovnih obdobjih:

1. Do leta 1875 (pred UPU)
2. Od 1875 do 1945
3. Po 1945.

Vsak eksponat spada v obdobje, v katerem pričena ali kamor spada glavna vsebina.

## 3. člen: Osnove za sestavo eksponata

3.1 Eksponate poštne zgodovine (podrazreda 2A in 2B) sestavljajo rabljene kuverte in pisma, rabljene poštne celine, rabljene poštne znamke in drugi poštne dokumenti, ki so razvrščeni tako, da opišejo uravnotežen načrt kot celoto, ali tako, da razvijejo katerikoli vidik poštne zgodovine.

Primeri tem poštne zgodovine vključujejo:

1. Prefilatelistične poštne storitve
2. Razvoj krajevnih, regionalnih, državnih in mednarodnih poštne službe
3. Poštne tarife
4. Poti, uporabljene za prenos pošte
5. Poštne označbe (markofilija) – opisane v členu 2B
6. Vojaška pošta, vojna pošta, zasedbena pošta, pošta vojnih ujetnikov, pošta civilnih in vojaških internirancev v taborišča
7. Ladijska pošta in/ali rečna ali jezerska pošta
8. Železniška pošta
9. Vse vrste Premičnih poš

10. Pošta, povezana z nesrečami
11. Razkužena pošta
12. Cenzurirana pošta
13. Porto pošta
14. Avtomatiziranje pošte
15. Poštne označbe prepošiljateljev (*forwarders*)
16. Uradna pošta, pošta oproščena pristojbin

Eksponat poštne zgodovine (podrazreda 2A in 2B) lahko vsebuje zemljevide, tiskovino, odloke in temu podobno pridruženo gradivo. Taki primerki morajo biti v neposredni povezavi z izbrano temo in s poštnimi storitvami, ki jih eksponat opisuje (glej GREV, člen 3.4).

- 3.2 Eksponati z zgodovinskimi, socialnimi in posebnimi študijami naj bi vsebovali gradivo, ki sta ga razvili trgovina in družba za rabo v poštnem prometu, in lahko vsebuje, kjer je to pomembno za temo eksponata, nefilatelistično gradivo. Nefilatelistično gradivo mora biti uravnoteženo in primerno vgrajeno v eksponat na tak način, da ne bo prevladalo nad filatelističnim gradivom.

Primeri zgodovinskih, socialnih in posebnih študij vključujejo:

1. Telegramske storitve
2. Voščilnice (vključno s tistimi za Valentinovo)
3. Ilustrirane, z risbami opremljene komercialne kuverte, uporabljene v poštnem prometu
4. Študije posledic poštnega delovanja na trgovino, družbo in industrijo
5. Zgodovinske, lokalne in/ali regionalne študije
6. Študije povezane z dogodkom ali zgodovinskim mejnikom

Vsi eksponati v podrazredu 2C morajo biti taki, da se jih da razstaviti v standardnih razstavljaljskih oknih.

- 3.3 Eksponati poštne zgodovine v vseh podrazredih morajo imeti jasno obrazložen načrt ali koncept v uvodnem besedilu (glej GREV, člen 3.3).

#### 4. člen: Kriteriji za ocenjevanje eksponatov (glej GREV, člen 4)

Pomembnost razumevanja eksponata poštne zgodovine lahko pomeni, da je v eksponatu več besedila, ali da je v eksponat vključeno podporno dokumentacijsko gradivo, ki ni vezano na poštno zgodovino, ali ki ni filatelistično. To besedilo mora vsekakor biti jedrnato in jasno. Vključitev povezanega gradiva, ki ni vezano na poštno zgodovino ali ki ni filatelistično, mora izboljšati razumevanje poštne zgodovinske teme in privlačnost eksponata samega.

#### 5. člen: Ocenjevanje eksponatov

- 5.1 Tematske eksponate bodo sodili potrjeni izvedenci na svojih lastnih področjih na podlagi Sekcije V (člen 31-47) GREX-a (glej GREV, člen 5.1).
- 5.2 Za eksponate poštne zgodovine in poštnih označb bo uporabljeno naslednje točkovanje, ki naj privede žirijo do uravnotežene ocene (glej GREV, člen 5.2):

1. Obdelava (20) in Filatelistična pomembnost (10)	30
2. Filatel. in z njim povezano Znanje, Osebni študij z novimi izsledki	35
3. Ohranjenost (10) in Redkost (20)	30
4. Prikaz	<u>5</u>
Skupno	100

Za eksponate z zgodovinskimi, socialnimi in posebnimi študijami (podrazred 2C) bo uporabljeno naslednje točkovanje, ki naj privede žirijo do uravnotežene ocene (glej GREV, člen 5.2):

1. Obdelava (20) in Pomembnost (Filatelistična 5, Zgodovinski in družbeni vidiki, 5)	30
2. Filatelistično, Zgodovinsko in družbeno znanje, Osebni študij in raziskovanje	35
3. Ohranjenost (10) in Redkost (20)	30
4. Prikaz	<u>5</u>
Skupno	100

Eksponati bodo ocenjeni tako, da bodo točke dodeljene za vsakega izmed zgornjih kriterijev. Točke bodo vnesene na ocenjevalne pole predpisanega formata.

#### **6. člen: Končne določbe**

- 6.1 V primeru nesoglasja o besedilu, ki bi nastalo zaradi prevajanja, je merodajno angleško besedilo.
- 6.2 Ta posebni pravilnik za ocenjevanje eksponatov poštne zgodovine na razstavah FIP je 28. junija 2008 sprejel 70. Kongres FIP v Bukarešti. V veljavo stopi 1. januarja 2009 in bo uporabljen na razstavah, ki so pod pokroviteljstvom, okriljem, ali ob pomoči FIP-a in ki se odvijajo po 1. januarju 2009.

## **Smernice za ocenjevanje eksponatov poštne zgodovine**

### **UVODNE OPOMBE**

Te revidirane smernice bodo začele veljati za razstave po 1. januarju 2009.

#### **1. Uvod**

- 1.1 Te Smernice nudijo praktičen nasvet, kako uporabiti GREV (1.1-1.4) in SREV v primeru eksponatov Poštne zgodovine, kar je potrdil 70. Kongres v Bukarešti, Romunija.
- 1.2 Za eksponate Poštne zgodovine je SREV glavni okvir za splošne principe, ki določajo, kaj naj vsebuje eksponat v vsakem podrazredu Poštne zgodovine, kaj naj obsega ter kako naj bo razvit in predstavljen. Te smernice nudijo splošno usmerjenost za ocenjevanje takih eksponatov in so tudi namenjene usmerjanju zbiralcev pri razstavljanju v razredu poštne zgodovine.
- 1.3 Če pride do nesoglasja glede na raven avtoritete med GREV, SREV za eksponate Poštne zgodovine in temi Smernicami, ima najvišjo avtoriteto GREV, nato se uvršča na drugo mesto avtoriteta SREV za eksponate Poštne zgodovine, medtem ko se uvrščajo te Smernice za vsemi določbami, ki jih je sprejel Kongres FIP.

#### **2. Namen eksponata Poštne zgodovine**

- 2.1 Eksponat Poštne zgodovine naj s pomočjo analize filatelističnih primerkov, ki jih vsebuje, pokaže in razloži razvoj ali dejavnost enega ali več poštних storitev, praktično uporabo poštних pravil in določb, in študijo in klasifikacijo rabe

filatelističnega gradiva in/ali poštних označb ter tako opiše glavno temo eksponata. To se nanaša na eksponate, ki obravnavajo začetek organiziranih poštних služb, pa tja do današnjih dni. Eksponati z zgodovinskimi, socialnimi in posebnimi študijami prikazujejo medsebojno delovanje med poštним sistemom in družbo, dogodki, trgovino ali zgodovinskim zemljepisom določenega predela, in učinek, ki ga poštni promet ima na človeštvo in tistega, ki ga človeštvo ima na poštni promet.

- 2.2 SREV vsebuje seznam možnih tem za eksponat Poštne zgodovine; te teme pa ne predstavljajo omejitve drugim dovoljenim temam. Možno je prikazati razvoj pošte med dvema ali več predeli, državama ali kontinentoma; prikazati razvoj poštних storitev v neki državi, v nekem okraju ali na eni sami zemljepisni lokaciji. Alternativno se lahko prikaže razvoj ene same posebne poštne storitve – ali v svetu, v državi ali skupini držav ali bolj lokalno.
- 2.3 Eksponati so lahko načrtovani kronološko, zemljepisno (npr. po lokalnih/državnih okrajih), po načinu prenosa/storitve ali po kateremkoli načinu, ki ga razstavljaec smatra za primernega.
- 2.4 Razstavljaec naj se izogiba prekomernemu ponavljanju podobnih primerkov, velikim kronološkim vrzelim, kjer je to možno, in vključevanju dragih primerkov, ki niso direktno povezani s prikazano temo.
- 2.5 Splošno pravilo naj bo, da naj eksponat Poštne zgodovine prikaže zanimivo gradivo (filatelistično in, kjer je dovoljeno, nefilatelistično) na najboljši način, in naj ne izgleda kot rokopis za monografsko delo.

### **3. Eksponat Poštних označb (Markofilije)**

- 3.1 Eksponat Poštних označb (Markofilije) obravnava razvrstitev in študij poštних označb in žigov, vključno z ročnimi označbami, ki jih uporabljajo uradne in zasebne poštne službe.
- 3.2 Eksponat Poštних označb lahko gre od obdobja predfilatelije pa do današnjih dni.
- 3.3 Študija lahko pokriva funkcijo, obdobje uporabe, kraj uporabe, barvo, stanje ali druge spremembe v teku časa, ali druge aspekte poštних označb. Med temami so lahko vključene uradne označbe ali označbe služb kot priporočenost, ladijski ali potujoči poštni urad, razkužitev, usmerjevalne označbe in tako dalje. Primeri eksponatov Poštних označb vključujejo študije o popravljenih dnevnikih žigih in načinih, kako so Poštne uprave prikazovale razdalje. Študija različnih tipov označbe avtomatskega poštnega kodiranja bi bil eksponat Poštних označb; vpeljava avtomatizacije pri neki Upravi pa je eksponat Poštne zgodovine.
- 3.4 Dober dokaz o znanju in osebni raziskovanju poštne označbe bi lahko vseboval najbolj zgodnji in najbolj pozen zabeležen datum njene uporabe, ali identifikacijo mesta uporabe, če le-to ni razvidno iz teksta ali posebnih tipov označb (npr. identifikacija mesta uporabe nemega ali numeričnega žiga).
- 3.5 Označbe naj bodo kar se da jasne in naj vsebujejo vsa bistvena besedila. Kjer eksponati temeljijo na žigosanih označbah, naj bodo le-te popolne in po možnosti na celoti. V glavnem se je treba izogibati delnim odtisom; prav tako se je treba izogibati nepotrebnemu ponavljanju, razen zgodnje in pozne rabe, pri dokazovanju obdobja uporabe. Vsak poskus izboljšati videz poštne označbe po njenem odtisu s strani poštne uprave, bo obravnavano kot ponarejeno gradivo (glej GREX, člen 41.2).
- 3.6 Eksponati Poštних označb naj se ocenjujejo z uporabo istih kriterijev, ki veljajo za eksponate Poštne zgodovine.
- 3.7 Poštne znamke, ki so razstavljene v eksponatu Poštних označb, niso bistvene razen tega, da morajo biti v sprejemljivem stanju. Če so v eksponatu Poštних

označb vključene rabljene znamke, se bo ocenjevanje nanašalo na klasifikacijo in študijo njihovih poštних označb in žigov.

#### **4. Uvodni načrt**

- 4.1 Vsi eksponati Poštne zgodovine morajo vsebovati Uvodno besedilo, ki prikazuje namen eksponata. Naslov eksponata naj odgovarja Uvodnemu besedilu.
- 4.2 Uvodna stran naj se uporabi za to, da se:
- poda bistvene in splošne (poštnozgodovinske) informacije glede obravnavane teme;
  - vključi načrt, ki naj prikazuje, kako je predstavljena struktura eksponata - poglavja ali območja itd., ki so poštnozgodovinsko pomembna - bolj kot opis vsakega okvira posebej ali vsakega lista posebej.
  - označi predele osebnega raziskovanja;
  - vključi podrobnosti pomembnih dokumentarnih virov in referenc.
- 4.3 Sodniki bodo to informacijo uporabili, da bodo ocenili prikazano gradivo v zvezi z nameni, ki si jih je postavil razstavljalac. Z dobro premišljenim načrtom se lahko izognemo sicer dolgim opisom kasneje v eksponatu.

#### **5. Ocenjevalni kriteriji**

##### **5.1 Obdelava in filatelistična pomembnost**

- 5.1.1 Za obdelavo in filatelistično pomembnost se lahko dodeli skupno 30 točk. Do 10 točk naj bo dodeljenih za sorazmerno filatelistično pomembnost in do 20 točk za razvoj, popolnost in pravilnost prikazanega gradiva. V podrazredu 2C je 5 točk dodeljenih za zgodovinsko in družbeno pomembnost razstavljenе teme.
- 5.1.2 Ko ocenjujejo obdelavo in filatelistično pomembnost eksponatov, bodo sodniki upoštevali splošni razvoj teme, popolnost prikazanega gradiva glede na namene eksponata in sorazmerno filatelistično in zgodovinsko pomembnost prikazane teme, kakor tudi težavnost podvojitve eksponata. Razstavljalci naj zagotovijo strnjeno eksponata in naj ne skušajo kombinirati v glavnem nepovezane teme; taki eksponati bodo verjetno izgubili točke pri kriteriju obdelava in filatelistična pomembnost.
- 5.1.3 Pomembnost nekega eksponata bo presojena glede na splošno poštno zgodovino države, področja ali prikazane teme in filatelije na splošno; v primeru podrazreda 2C pa bo pomembnost presojena glede na zgodovino, človeštvo ali zemljepisni predel. Navadno bo lažje primerno obravnavati in doseči popolnost pri nepomembnih temah kot pri pomembnih v okviru prostora, ki je razstavljalcu na razpolago.
- 5.1.4 Na primer, poštna zgodovina glavnega mesta bi lahko bila na splošno bolj pomembna od tiste iz provincialnega mesta ali kmečkega okraja. Študija na temelju poštних tarif poštnega dogovora dveh ali več držav bo na splošno bolj pomembna kot tista o notranjih domačih tarifah neke države v istem obdobju. Eksponat (npr. o tarifah), ki obsega predfilatelistično in obdobje poštne znamke, vendar izpusti izdajo prvih poštних znamk, bo nedvomno penaliziran pri pomembnosti in redkosti. Enako se bo zgodilo pri eksponatih vseh obdobj, če ne vsebujejo najtežavnejših delov.
- 5.1.5 Sodniki morajo tudi preveriti, če je razstavljeno gradivo ustrezno glede na namene eksponata. Z redkimi izjemami so nerabljene znamke in nerabljene poštne celine nepomembne. Zemljevidi, odloki itd. so lahko uporabljene le, če so bistveni za razvoj in dokumentiranje, vendar morajo biti omejeni v številu in sodniki morajo načeloma soditi le prikazano filatelistično gradivo (GREV 3.1-3.2).

Ustreznost, uravnoteženost in pomembnost nefilatelističnega gradiva, ki je prikazano v zgodovinskih, socialnih in posebnih študijah, bodo ocenili sodniki.

## **5.2 Filatelistično in povezano znanje, osebni študij in raziskovanje**

5.2.1 Skupno 35 točk se lahko dodeli za filatelistično in povezano znanje, osebni študij in raziskovanje.

5.2.2 Filatelistično in povezano znanje se dokaže s pomočjo za prikaz izbranih primerkov in z njimi povezanih pripomb. Osebni študij se dokaže s pomočjo točne analize za prikaz izbranih primerkov. Za eksponate, kjer je jasno, da je bilo res opravljeno veliko raziskovalno delo (prikaz novih dejstev, povezanih z izbrano temo), je lahko velik del vseh točk, dodeljen temu raziskovanju. Posebno dobro bo ocenjen eksponat, ki prikazuje nove raziskave in izsledke v tisti temi, ki je bila že predhodno zelo raziskana. S temi merili je treba tudi upoštevati študij in pravilno interpretacijo že obstoječega znanja.

5.2.3 Pravilno ocenjevanje filatelističnega in povezanega znanja, osebne študije in raziskovanja bo temeljilo na ustreznem opisu vsakega prikazanega primerka. Tako sodniki kot razstavljalec se morajo zavedati, da podana informacija ne sme dominirati nad prikazanim filatelističnim gradivom. Dobro zamišljen načrt (glej 4. Uvodno besedilo) se lahko izogne dolgovoznim opisom kasneje v eksponatu.

5.2.4 Ko gre za eksponate zgodovinskih, socialnih in posebnih študij, se bo upoštevalo povezano zgodovinsko in splošno nefilatelistično znanje, ko se bo ocenjevalo vse vidike teh meril.

## **5.3 Ohranjenost in redkost**

5.3.1 Skupno 30 točk se lahko dodeli za ohranjenost in redkost. Do 20 točk naj bo dodeljeno redkosti in pomembnosti prikazanih primerkov in do 10 točk ohranjenosti prikazanih primerkov.

5.3.2 Redkost je direktno povezana s prikazanimi filatelističnimi primerki in s sorazmerno nerazpoložljivostjo gradiva prikazanega tipa, in posebno povezana s filatelistično redkostjo (vsekakor ne z vrednostjo) ter pomembnostjo celotnega eksponata in njegove teme. Npr. poštna označba malega mesta, ki prikazuje edini poznani primerek, vendar standardnega tipa, ki je bil v uporabi po vsej državi, je lahko manj pomemben kot posebni tip, ki je bil v rabi le v tistem mestu.

5.3.3 Ker je lahko za gradivo poštne zgodovine ohranjenost zelo različna, si morajo sodniki zapomniti kvaliteto, ki je dosegljiva. Globalno je treba nagraditi dobro ohranjenost, čiste in berljive žige in druge poštne označbe, kot tudi splošni dober videz primerkov, medtem ko je treba penalizirati slabo kvaliteto. Ko je možno, morajo celote in drugi primerki s poštnimi znamkami le-te imeti dobro ohranjene. Npr. eksponat celot, povezanih z ladijskimi/letalskimi nesrečami, bo imel ohranjenost primerkov po definiciji slabo, vendar morajo biti poštne označbe, ki so bile odtisnjene po rešitvi primerkov, čimbolj jasne.

## **5.4 Prikaz**

5.4.1 Prikazu je dodeljeno do 5 točk. Prikaz mora biti komplementaren obdelavi eksponata s svojo splošno razporeditvijo in jasnostjo. Sodniki naj ocenijo delo vloženo v prikaz z vidika kako le-ta olajša razumevanje in privlačnost eksponata tako sodnikom kot gledalcem.

5.4.2 Ilustracije pomembnih poštnih označb so potrebne le, ko so originali za gledalca nejasni. Ko je zaželeno pokazati pomembne označbe na zadnji strani celote, se te označbe lahko bodisi skicira ročno ali ilustrira z reprodukcijo, kot je fotografija ali fotokopija, dokler se reprodukcijo jasno loči. Barvne fotokopije ali reprodukcije naj bodo vsaj za 25% različne v velikosti od originala. Dovoljeno je reproducirati posamezne žige ali dele celot v originalni velikosti. Vso nepoštno zgodovinsko ali nefilatelistično gradivo naj bo originalno, kjer je to možno.

## **6. Zaključki**

- 6.1 Te smernice ne dajejo odgovora vsakemu vprašanju, ki si ga lahko zastavita razstavljalec ali sodnik. Vsak eksponat bo treba oceniti na podlagi njegovih lastnih zaslug.
- 6.2 V slučaju kateregakoli nesoglasja v besedilu, ki bi nastalo zaradi prevajanja, je merodajno angleško besedilo.

©FIP. V SLOVENŠČINO PREVEDEL: PETER SUHADOLC, AVGUST 2009.